

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך קדם יסודי
אגף בכיר יישום חוק החינוך המיוחד, הכלה והשתלבות

בניית תוכנית התערבות כבסיס לתהליך מיצוי אפשרויות בגן

גנן/ת יקר/ה,

תוכנית התערבות כבסיס לתהליך מיצוי אפשרויות בגן עבור ילד, הינה תהליך שבנייתה מהווה חלק משגרת העבודה. תכנית זו כוללת את הערכת תפקודם של כלל ילדי הגן ומיפוי הצרכים של כיתת הגן. בתהליך זה מאותרים ילדים הזקוקים להתערבות חינוכית לשם קידום תפקודיהם. התוכנית תתבסס על הכרות מעמיקה עם הילדים העדפות, נטיות, יכולות, קשיים וחוזקות.

בבואך לכתוב את התוכנית מומלץ לערוך:

- היוועצות עם צוות מורחב: יועצת, פסיכולוגית, מדריכה, מפקחת.
- בניית תוכנית התערבות – בתיאום עם צוות הגן- פירוט אחריות, לו"ז, יעדים להשגת המטרה.
- איסוף מידע אודות תפקוד הילד בסביבות השונות בגן, האיסוף מתקיים באמצעות תצפית, איסוף נתונים - תצפיות, שיח עם הילד, שיחות הורים, שיחות עם הצוות.
- זיהוי חוזקות הילד והסביבות בהן החוזקות באות לידי ביטוי
- זיהוי מוקדים לחיזוק והסביבות בהן הקשיים באים לידי ביטוי.

לאחר בניית התוכנית מומלץ:

1. לקיים פגישה עם הורי הילד שמטרתה שיתוף במידע, שיח אודות החוזקות והקשיים וכדומה.
2. מעקב ובקרה להתקדמות הילד ויעילותה של התכנית. זאת, באמצעות תצפיות חוזרות, איסוף חומרים ושיחות עם הוריו. במידת הצורך רצוי לשתף ולהיוועץ עם הצוות המורחב: יועצת, פסיכולוגית, גננת מובילה, מדריכה, גננת שילוב(אם יש) וכו'.

לרשותכם חוברת "מבטים" המפרטת את עקרונות בניית תוכנית ההתערבות המתבססת על תצפיות.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך קדם יסודי
אגף בכיר יישום חוק החינוך המיוחד, הכלה והשתלבות

להלן עיקרי ההמלצות:

סוגי התערבויות מומלצות

- **התאמת הסביבה הפיזית והאנושית** לצורכי ילדים על-פי קשייהם. לדוגמה, הפחתת גירויים בסביבה למיקוד הקשב והריכוז, שילוב ילד מופנם בקבוצת ילדים תומכת וכו'.
 - **תכנון דרכי עבודה מתאימות.** לדוגמה, שימוש באמצעי המחשה חזותיים לילד המתקשה בהבנת שפה, ליווי ותמיכה לילד המתקשה במעברים מפעילות לפעילות.
 - **בחירה של הרכב מתאים לעבודה** בקבוצות וקביעת יעדים מתאימים לכל קבוצה.
 - **מעקב והערכת שינויים** החלים בילדים במשך השנה קיום קשר עם ההורים ודיווח על תפקוד הילד בגן שהופק מממצאי התצפיות.
 - **הפניה לגורמי חוץ** (באמצעות ההורים) לשם אבחון מקיף ולמתן טיפולים בהתאם לממצאים.
 - **דיווח לגורמים טיפוליים** על תפקוד הילד בגן תוך שימוש בשפה מקצועית משותפת (בשמירה על נוהלי העברת מידע).
- חשוב לזכור- לכל ילד מאפיינים ייחודיים, לכל צוות חינוכי סגנון עבודה שונה ואף לגן ולקהילה שאליה הוא משתייך אופי משלהם. לפיכך, בניית תכנית עבודה אישית אינה דומה ל'מתכון' או ל'מרשם', נדרש להפעיל שיקולי דעת, גמישות ולערוך שינויים בהתאם לצורך ולתנאים.
- על מנת שהתכנית תענה על צרכי הילד ותסייע לו להתקדם ולשפר את יכולותיו ותפקודו, חשוב להתייחס לעקרונות, אסטרטגיות וסוגי תיווך, כמפורט להלן: עקרונות תכנית העבודה ויעדיה יתבססו על ממצאי הערכת תפקודו של הילד בתחומים השונים ופענוחם, תוך התייחסות לעולמו של הילד, לשלב ההתפתחותי שבו הוא נמצא, להעדפותיו, לרגישויותיו ולסגנון הלמידה שלו.
 - **יעדי תכנית העבודה** יוגדרו על-פי סדר עדיפות בשיתוף ההורים והגורמים המקצועיים המעורבים (אם קיימים).
 - תכנית העבודה תהיה **עקבית אך גמישה** דיה כדי לאפשר את התאמתה לשינויים שחלים אצל הילד ולתנאי הסביבה.
 - **ביסוס קשר חיובי, קרבה רגשית ויחסי אמון** בין הגננת לילד יצרו תשתית להצלחת התכנית.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' לחינוך קדם יסודי
אגף בכיר יישום חוק החינוך המיוחד, הכלה והשתלבות

- **שימוש בתחומי העניין של הילד**, בתחומי החוזק שלו, כפי שבאו לידי ביטוי בתצפיות, על מנת לקדם אותו ולאפשר את השתתפותו הפעילה גם בסביבות ובמשימות שבהן הוא מתקשה.
- **תיווך להכוונה והדדיות**: היענות ותגובה לאיתותיו של הילד וליוזמותיו במטרה להמשיך פעילות רצויה.
- **מיקוד תשומת ליבו של הילד** והקשב שלו באופן מילולי: "הנה אראה לך...", "שים לב יש כאן משהו שיעניין אותך...". ובאופן בלתי מילולי כגון: הצבעה על חפץ, קירוב הגירוי לילד, הנחת יד מרגיעה על כתפו.
- **תיווך למשמעות**: עידוד הילד למעורבות ולהשתתפות פעילה במשימות הגן השונות - מתן אפשרות בחירה, הקצאת זמן לפעילויות שיוזם והגדרת הציפיות ממנו באופן ברור.
- **תיווך לתחושת מסוגלות**: זימון התנסויות שיאפשרו לילד לחוות הצלחה ולהגביר את אמונו בעצמו וביכולתו. מתן משוב וחיזוקים ממוקדים. שיתופו בהגדרת הקושי כפי שהוא חווה אותו.
- **ארגון הסביבה והתאמתה לצורכי הילד** – בחירת המקום המתאים ביותר לפעילות, שינוי הסביבה הפיזית ובחירת אמצעים שיאפשרו לילד השתתפות אופטימלית.
- **תכנון פעילות מותאמת** ונפרדת לילד המתקשה להצטרף לפעילות של כלל ילדי הגן באופן זמני, במטרה לעזור לו להשתלב בהמשך.
- **יישום תכנית העבודה** יבוא לידי ביטוי במהלך אינטראקציות ספונטניות, מזדמנות ושוטפות, או באופן מובנה בעבודה פרטנית או בקבוצות קטנות.
- **דירוג המשימות יהיה מהקל אל הקשה**, תחילה במטלה שבה הילד שולט/מצליח, ובהדרגה תעלה רמת המורכבות.

בטופס מיצוי האפשרויות עליך לסכם את כל התהליך שעברת עם הילד, הוריו והצוות המלווה. במידה ונכנסו אל הגן גורמים נוספים שעבדו עם הילד וקידמו את התהליך עליך לציין מהם המשאבים שהילד קיבל.

במידה וכל אלו, לא הצליחו לקדם את הילד ויחד עם הוריו החלטתם שיש צורך במענים נוספים, תוכלו להגיש את טופס מיצוי האפשרויות למפקחת הגן, להיוועצות ולקבל את אישורה בדבר הפנייה לוועדת זכאות ואיפיון.